

RISKER FÖR PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM FÖRKNIPPT MED EKONOMISKA & IDEELLA FÖRENINGAR SAMT STIFTELSE

I Sverige bedrivs närmare 300 000 organiserade verksamheter genom ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser. Finanspolisen har analyserat riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism förknippat med organisationsformerna och vill uppmärksamma verksamhetsutövare på dessa risker.

Utöver att ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser är utsatta för samma risker som andra organisationsformer såsom aktieföretag är de förknippade med vissa specifika risker för penningtvätt och finansiering av terrorism. Framför allt rör det insamlingsverksamhet för stiftelser och ideella föreningar samt remitteringar för ekonomiska föreningar. Därutöver förekommer att organisationsformerna, särskilt ideella föreningar, används för att begå olika former av bedrägerier riktade mot välfärdsstaten.

I inrapporteringen till finanspolisen förekom organisationerna många gånger endast indirekt som transaktionsmotpart i rapporter som rör privatpersoners misstänkta transaktioner eller agerande.

VANLIGA RISKINDIKATORER

Bristande eller inaktuell kundkunnskap medför att möjligheten att upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism begränsas. Analysen visade att det förekommer att organisationer underlåtit att anmäla verklig huvudman till Bolagsverket trots att de omfattas av sådana krav. Vidare förekom aktiva kontoinnehav hos organisationer som enligt registerförande myndighet inte längre är aktiva. Trots dessa brister har ett relativt stort antal organisationer i analysen upprätthållit kundengagemang hos svenska banker.

Det är relativt vanligt förekommande att personer som inte är företrädare för organisationen har tillgång till dess bankkonton. Det kan ha naturliga förklaringar, t.ex. organisationens storlek, men kan också vara en indikation på att andra personer än företrädarna kontrollerar organisationen. En annan orsak kan vara att företrädarna har bytts ut över tid och att kundkunnskapen och registrering av företrädare hos registerförande myndighet inte är uppdaterad. Oavsett orsak bedöms det som en förhöjd risk där utökad kundkunnskap bör vidtas.

Ideella föreningar är behäftade med särskilda utmaningar genom att det inte föreligger krav på att registrera företrädare. Sannolikt är detta en bidragande orsak till att ideella föreningar används för bedrägerier riktade mot välfärdsstaten. Det finns starka indikationer på att föreningar som vid första anblick saknar koppling till varandra i själva verket kontrolleras av samma personer. Gemensamma adresser kan vara en indikation på detta. Det finns givetvis fullt legitima skäl för organisationer att ha gemensam adress, inte minst om organisationen använder sig av extern förvaltning, men analysen visar på kluster av organisationer som sannolikt används i illegalt syfte.

Analysen visade att organisationer belägna i utsatta områden i markant högre utsträckning än i andra områden är förknippade med brottslig verksamhet, antingen organisationen självt eller dess företrädare. Detta gäller till viss del samtliga organisationsformer men framför allt ideella

föreningar. Överrepresentationen hos ideella föreningar är så stark att finanspolisen bedömer att organisationsformen systematiskt används som verktyg inom brottslig verksamhet.

Nedan följer en sammanställning av indikatorer på förhöjd risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som finanspolisen har identifierat. Det ska understrykas att indikatorer, enskilt eller tillsammans, inte enskilt bör ligga till grund för rapportering till finanspolisen. Indikatorerna är ofta vanliga omständigheter hos organisationer och bör främst utgöra grund för fördjupade kontroller hos verksamhetsutövaren. Om utredningen leder till att verksamhetsutövaren fattar misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism ska rapportering till finanspolisen ske.

Med "organisationer" avses ideella eller ekonomiska föreningar samt stiftelser.

- Ideella föreningar utan registrerade företrädare.
- Organisationer i utsatta områden.
- Person som innehar kontofullmakt åt organisation utan att vara företrädare (särskilt för mindre organisationer).
- Organisationen delar adress med andra organisationer utan någon synbar inbördes koppling (särskilt mindre organisationer som inte står under professionell förvaltning).
- Ideella föreningar på klusteradresser med postboxadresser.
- Organisationer med ideologiska eller religiösa förtecken, särskilt om de är kopplade till miljöer inom vilka det finns våldsbejakande undergrupper.
- Organisationen använder sig av komplexa transaktionskedjor i form av t.ex. kontanter, betalinstitut och kryptovalutor när de genomför betalningar.
- Transaktioner till eller från organisationer som agerar i högriskländer eller som erbjuder hjälp eller tjänster till personer som kan förknippas till ett högriskland.
- Transaktionerna avviker utifrån den typ av verksamhet som organisationen ska bedriva.
- Insamlade belopp till organisationen omsätts till kryptovaluta.
- Transaktionerna avviker utifrån svar på underlag för kundkännedom.
- Organisationens ideella ändamål är beskrivet på exakt samma sätt som för annan organisation.
- Transaktionsvolymerna avviker utifrån den samlade information som finns kommunicerad externt om organisationens verksamhet.
- Transaktioner görs från organisationen till privatpersoner.
- Organisationen saknar inbetalning av medlemsavgifter trots att det finns uppgifter om att sådan ska betalas.
- Organisationens namn finns på sidor som kan förknippas med terroristorganisationer.
- Uppgifter i textmeddelanden i samband med transaktioner från många olika personer i kombination med liknande belopp kan indikera att en organisation bedriver insamlingsverksamhet utan att vara registrerad som en sådan.
- Organisationen gör avvikande betalningar till bolag. Överföringarna avviker från den verksamhet som organisationen uppger sig bedriva.
- Organisationen etableras i samband med händelse i världen som kan föranleda insamling för välgörande ändamål. Organisationen får under kort tid många transaktioner utan att den lämnat synbara spår av annonsering på internet.
- Organisationen saknar eget bankkonto, inbetalningar görs till privat-konto.
- Organisationen kan kopplas till en terroristorganisation enligt OSINT.
- Organisationen är på förfrågan ovillig att lämna uppgifter om en transaktion eller annat.

Finanspolisen informerar

FÖRENINGAR OCH STIFTELSE • APRIL 2024

REKOMMENDATIONER

Finanspolisen rekommenderar att verksamhetsutövare som har kundrelationer med ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser kontrollerar om verksamheten omfattas av krav att registrera verklig huvudman, och att en sådan registrering har skett hos Bolagsverket.

Verksamhetsutövare som tillhandahåller konton bör kontrollera vilka personer som har tillgång till kontona och säkerställa att detta är förenligt med organisationens art och verksamhet. Det åligger verksamhetsutövaren att i sin kundkännedom inhämta tillräckligt mycket uppgifter för att förstå verksamheten och anpassa kontroller och tjänsteutbud därefter.

Om kunden är en ideell förening som inte registrerat företrädare kan man som verksamhetsutövare påtala att avsaknad av sådan registrering kan medföra att verksamheten förknippas med högre risk.

Finanspolisen
E-post: fipo@polisen.se